OAJ:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta (HE 146/2024 vp)

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry

Johtava juristi Erkki Mustonen, ekonomisti Mika Väisänen

Eduskunta, työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

19.11.2024

OAJ

HE 146/2024 vp ja OAJ:n lausunto

OAJ:n lausunto
19.11.2024

- Ohessa on OAJ:n lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle
- OAJ vastustaa lakiesitystä ja esittää sen jättämistä säätämättä seuraavin perustein:
    1. Esitys estää sopimusvapautta
    2. Esitys heikentää palkkatasa-arvoa
    3. Esitys vaarantaa valtakunnansovittelijan puolueettomuuden
    4. Sopimusneuvottelut voivat politisoitua
    5. Työriidat pitkittyvät ja kustannukset nousevat
    6. Esitys on ristiriidassa kansainvälisten sopimusten kanssa
    7. Esitys on tulkinnanvarainen ja jättää todelliset kustannusvaikutukset auki
    8. Esitys huomioi Ruotsin mallista vain osan
    9. Esitys ei korjaa Suomen kilpailukykyä
    10. Selvä enemmistö kansalaisista suhtautuu esitykseen kielteisesti
- Jos lakiesitys kuitenkin etenee, tulisi lain perusteita täsmentää seuraavalla lisäyksellä: ´Valtakunnansovittelijalla ja sovittelulautakunnalla on harkintavaltaa ottaa sovintoehdotuksissa huomioon palkkatasa-arvoon ja osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvät kysymykset.´ Näin täytettäisiin

Kansalaiset eivät kannata vientimallia

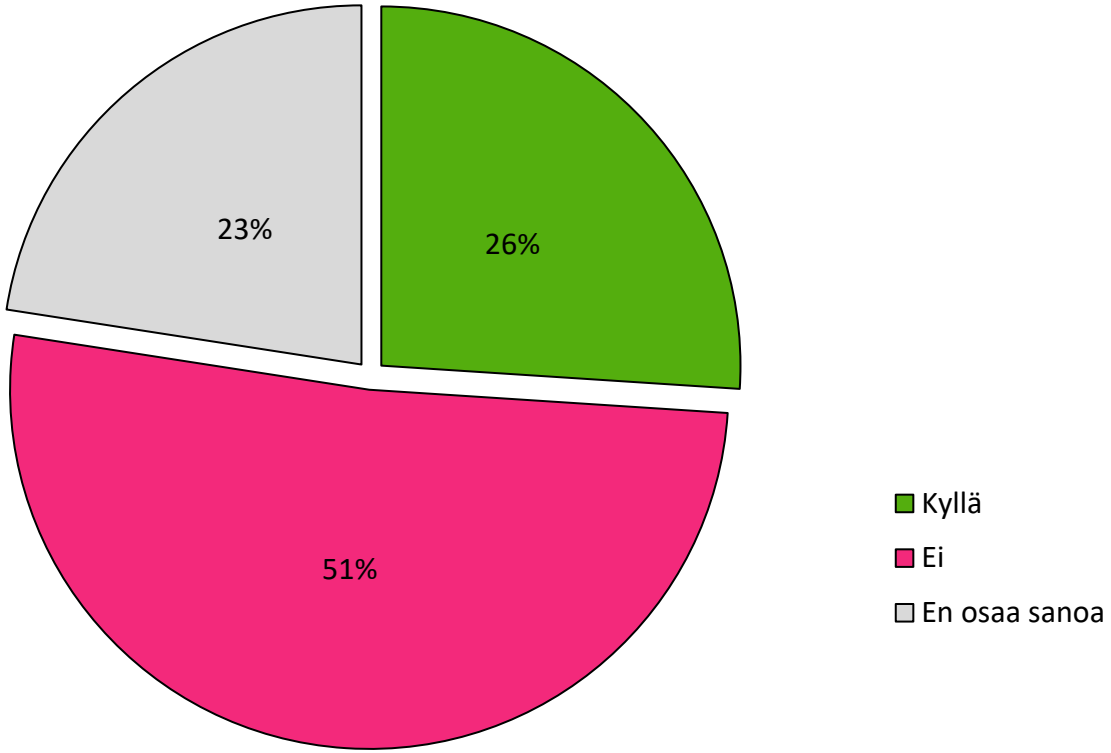
Tulisiko mielestäsi säätää laki, jonka mukaan vientialoilla sovitut palkankorotukset toimivat kattona myös kaikille julkisen sektorin aloille?
Kaikki vastaajat (n=1503)

Aula Research Oy toteutti OAJ:n toimeksiannosta kyselytutkimuksen, jonka tavoitteena oli selvittää kansalaisten näkemyksiä hallituksen ehdottamasta vientivetoisesta palkkamallista

Kohderyhmänä täysi-ikäiset mannersuomalaiset
Otos on painotettu ikäryhmän ja sukupuolen mukaan sekä kiintiöity asuinmaakunnan mukaan vastaamaan täysi-ikäistä väestöä Suomessa

N = 1503, kerätty 17.10. – 28.10.2024 sähköisellä kyselylomakkeella

Virhemarginaali ±3%

Suhtautuminen valtakunnansovittelijan roolin muutoksiin

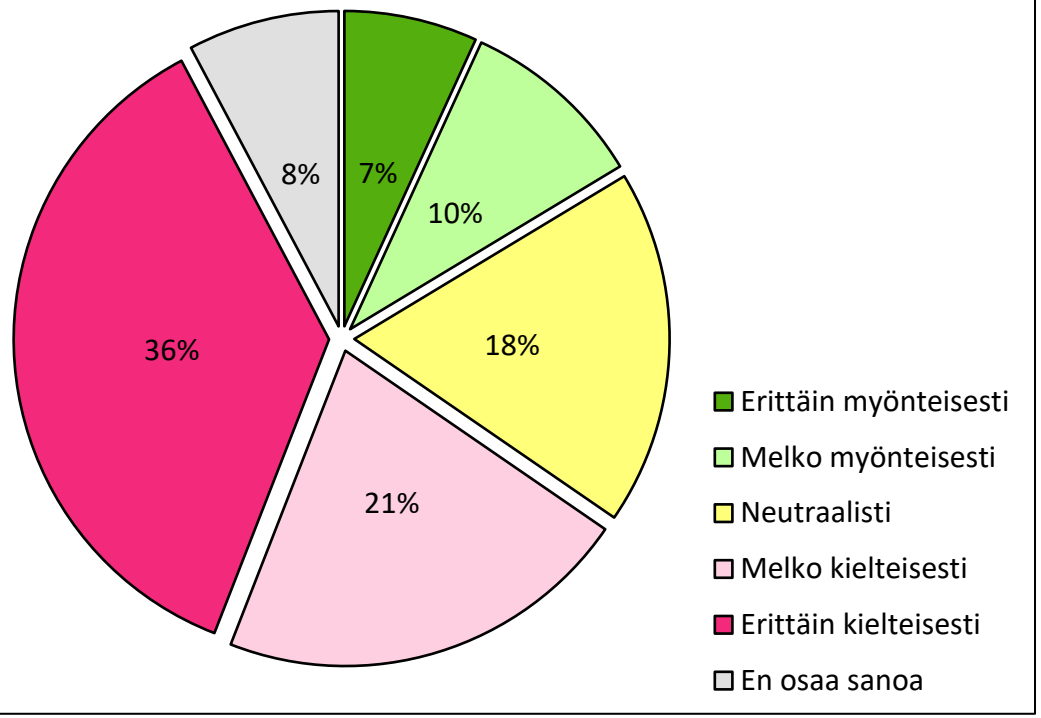
Vastaajille näytetty johdantoteksti:

Valtakunnansovittelija on puolueeton valtion virkamies, joka sovittelee työmarkkinoiden työriitoja tilanteissa, joissa työntekijöiden edustajat ja työnantajien edustajat eivät pääse sopimukseen esimerkiksi palkankorotuksista tai muista työehdoista. Valtakunnansovittelija voi riitatilanteessa antaa ehdotuksen esimerkiksi palkankorotuksen suuruudesta.

Hallituksen esittämällä lakimuutoksella rajoitetaan valtakunnansovittelijan antamia sovitteluehdotuksia siten, että valtakunnansovittelijan antama palkankorotustaso tai sovintoehdotukseen sisältyvä palkankorotustaso ei jatkossa voi olla korkeampi kuin vientialojen asettama yleinen taso.

Työntekijäjärjestöt näkevät, että tämä muutos heikentää julkisten alojen työntekijöiden, kuten opettajien, oikeudenmukaista palkkakehitystä ja tasa-arvoa sekä valtakunnansovittelijan puolueettomuutta ja työmarkkinaneuvottelujen tasapuolisuutta.

Miten suhtaudut siihen, että säädetään laki, joka rajoittaa valtakunnansovittelijan antamia sovintoehdotuksia?
Kaikki vastaajat (n=1503)

Lähde: Aula Research 2024

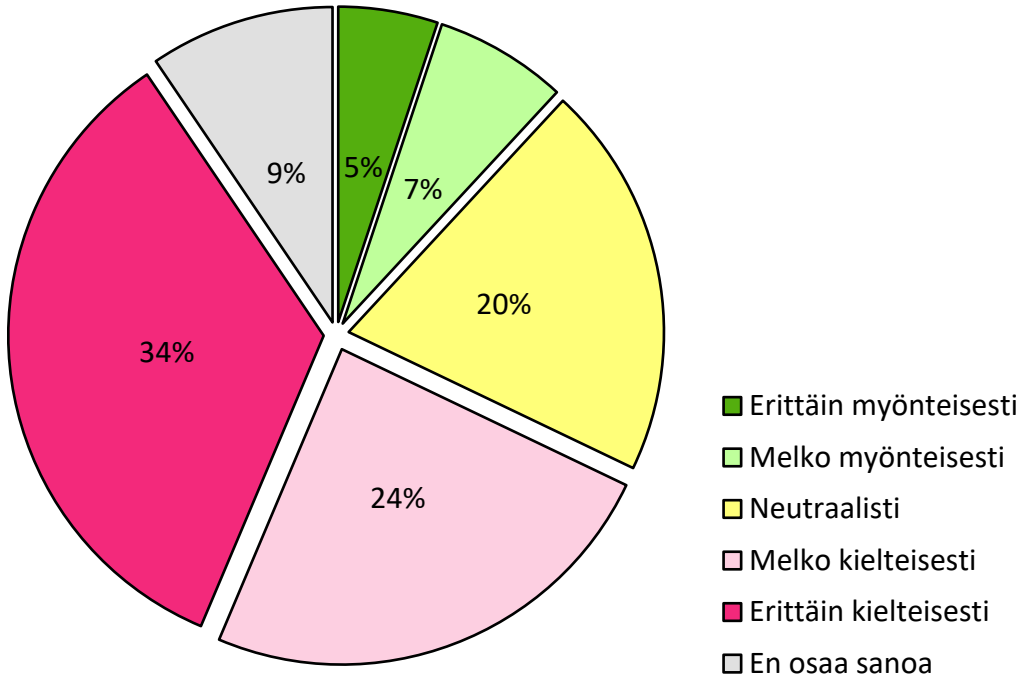
Suhtautuminen opettajien palkkaerojen korjaamisen haasteisiin

Vastaajille näytetty johdantoteksti:

Opetusalan ammattijärjestö OAJ katsoo, että nykyisellään opetusalan palkkaus on liian matala, kun huomioidaan korkea koulutustaso sekä työn vaativuus. Aiemmin palkkauksen epäkohtia ja perusteettomia palkkaeroja on voitu korjata puolueettoman sovittelijan johdolla, mutta uudistuksen myötä tämä vaikeutuu.

Kuntasektorin työntekijöiden palkkaus on jäänyt yksityisestä sektorista jälkeen. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettajan vähimmäispalkka on 2680 €/kk (kasvatustieteen kandidaatti tai maisteri) ja luokanopettajalla 2925 €/kk (ylempi korkeakoulututkinto ja perus-/lukio-opetusta antavan opettajan kelpoisuus).

Ehdotetun uudistuksen myötä opettajien palkkaeroja on vaikea korjata vientialoihin nähden. Miten suhtaudut tähän?
Kaikki vastaajat (n=1503):

Lähde: Aula Research 2024

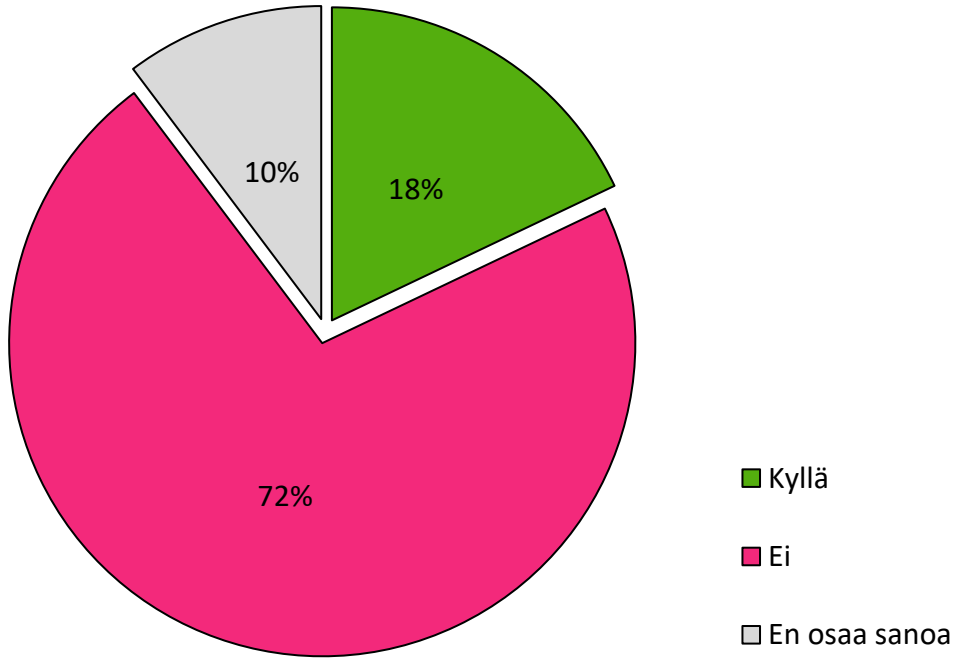
Muiden kuin vientialojen palkankehityksen rajoittaminen

Vastaajille näytetty johdantoteksti:

Lakia vientivetoisesta palkkamallista perustellaan sillä, että sen avulla turvataan viennin kilpailukyky ja kansantalouden kestävyys tulevaisuudessa.

Lakiesitystä puolestaan kritisoidaan siitä, että erityisesti naisvaltaisilla aloilla, kuten opetus- ja hoitoalalla, palkat eivät voi saavuttaa miesvaltaisten vientialojen palkkoja ja siten sukupuolten välinen palkkaero pysyy ennallaan tai kasvaa. Lisäksi myös matalapalkka-alojen työntekijät jäävät palkkakehityksessä jälkeen.

Onko mielestäsi hyväksyttävää heikentää muiden alojen, kuten opettajien, palkkakehitystä vetoamalla vientialojen kilpailukykyyn ja kansantalouden kestävyyteen?
Kaikki vastaajat (n=1503)

Lähde: Aula Research 2024

Hallituksen esityksen taloudelliset vaikutukset julkisella sektorilla

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
Mika Väisänen, ekonomisti

Eduskunta, työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

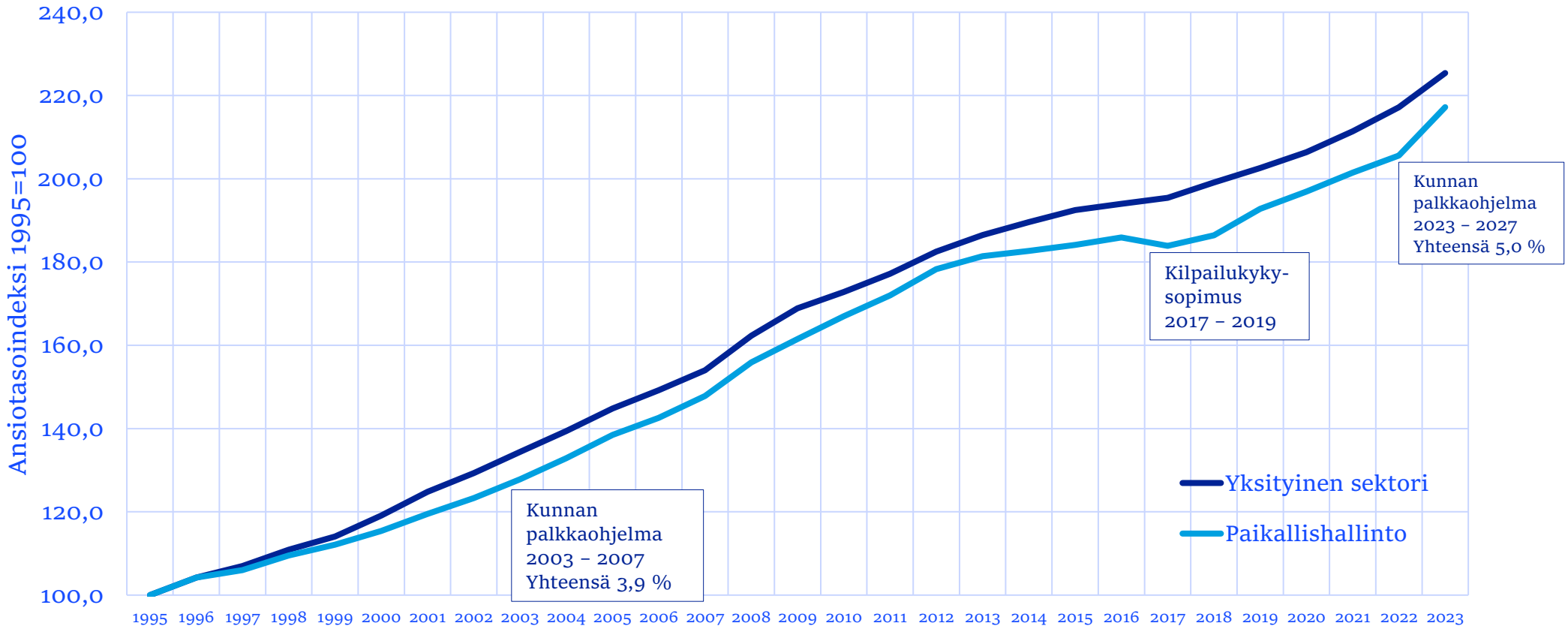
19.11.2024

OAJ

Taustaa

- Kuntasektorin palkkatason korjaamiseksi sovittiin vuosille 2003–2007 palkkaohjelma, jossa palkkoja korotetiin kustannusvaikutukseltaan yhteensä 3,9 % ylimääräisillä korotuserillä
  - Tilastokeskus selvitti ohjelman vaikutuksia palkkoihin: yleisten työmarkkinoiden kuukausiansio ilman työaikalisiä oli vuonna 2003 noin 11,8 prosenttia korkeampi kuin kunta-alalla. Vuonna 2007 ero oli 8,2 prosenttia, 3,6 prosenttiyksikköä aiempaa pienempi.
- Palkkaohjelma kavensi hieman ansiokehityseroa, mutta ero alkoi uudelleen kasvaa vuoden 2014 jälkeen
  - Sopimuskierroksilla eri sektoreiden keskimääräiset sopimuskorotukset ovat usein olleet yhtä suuret, mutta kuntasektorin on jäänyt ansiokehityksessä jälkeen pienempien palkkaliukumien takia.
- Kuntasektorin toinen palkkaohjelma vuosille 2023 – 2027 tuo 5 % korotukset. Korotusten vaikutus näkyy sopimuspalkka ja ansiotasoindeksissä vuodesta 2023 eteenpäin
- Osa kuntasektorin ansiokehityksestä johtuu erityisasiantuntijatehtävissä toimivien osuuden kasvusta kuntasektorilla. Kun tämä rakenteellinen muutos eliminoidaan, jää kuntasektorin ansiokehitys selvästi enemmän jälkeen yksityisen sektorin vastaavasta
- Työmarkkinat ovat vahvasti eriytyneet sukupuolen mukaan eri ammatteihin. Paikallishallinnon palkansaajista 80 % on naisia, yksityisellä 46 %.

Ansiokehitys yksityisellä sektorilla ja paikallishallinnossa 1995 - 2023

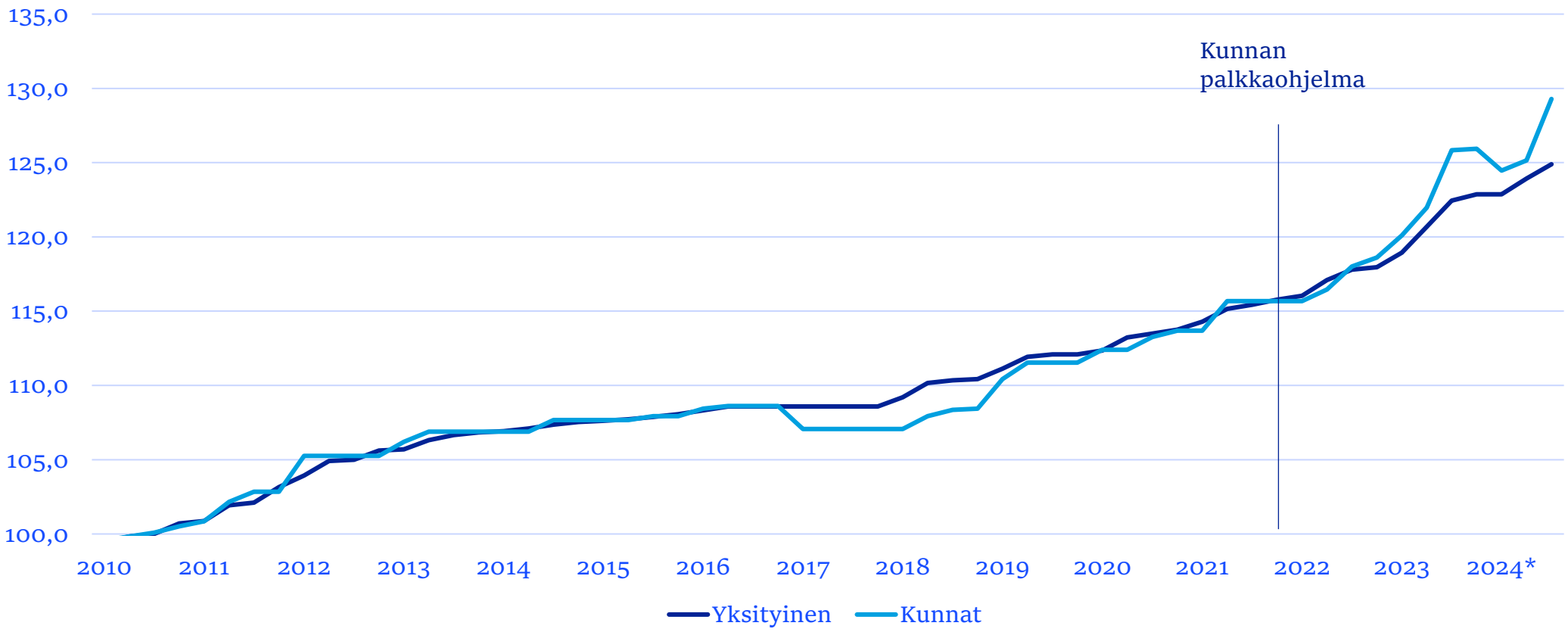

Lähde: Tilastokeskuksen ansiotasoindeksi

OAJ

Sopimuskorotuksissa ei suuria eroja

Sopimuspalkkaindeksi 2010=100

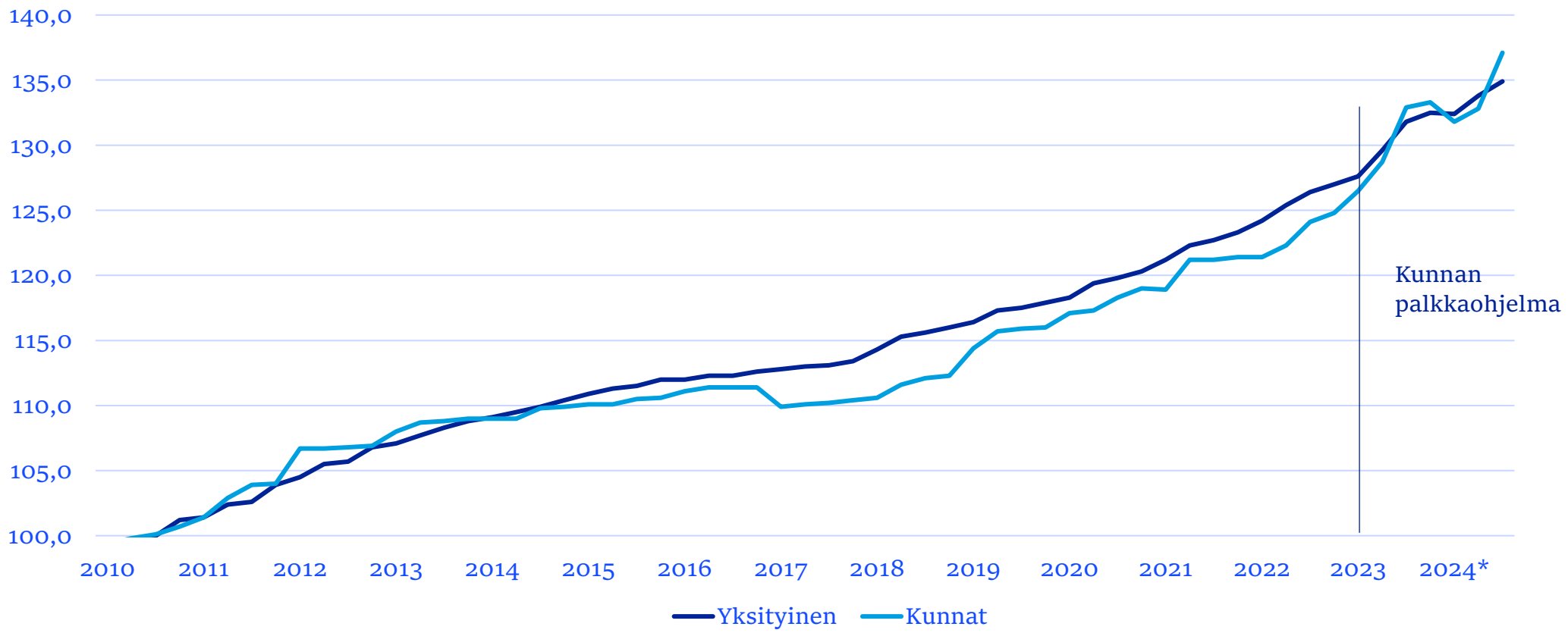

Lähde: Tilastokeskus

OAJ

Ansiokehitys jää silti jälkeen yksityisestä sektorista

Ansiotasoindeksi 2010=100

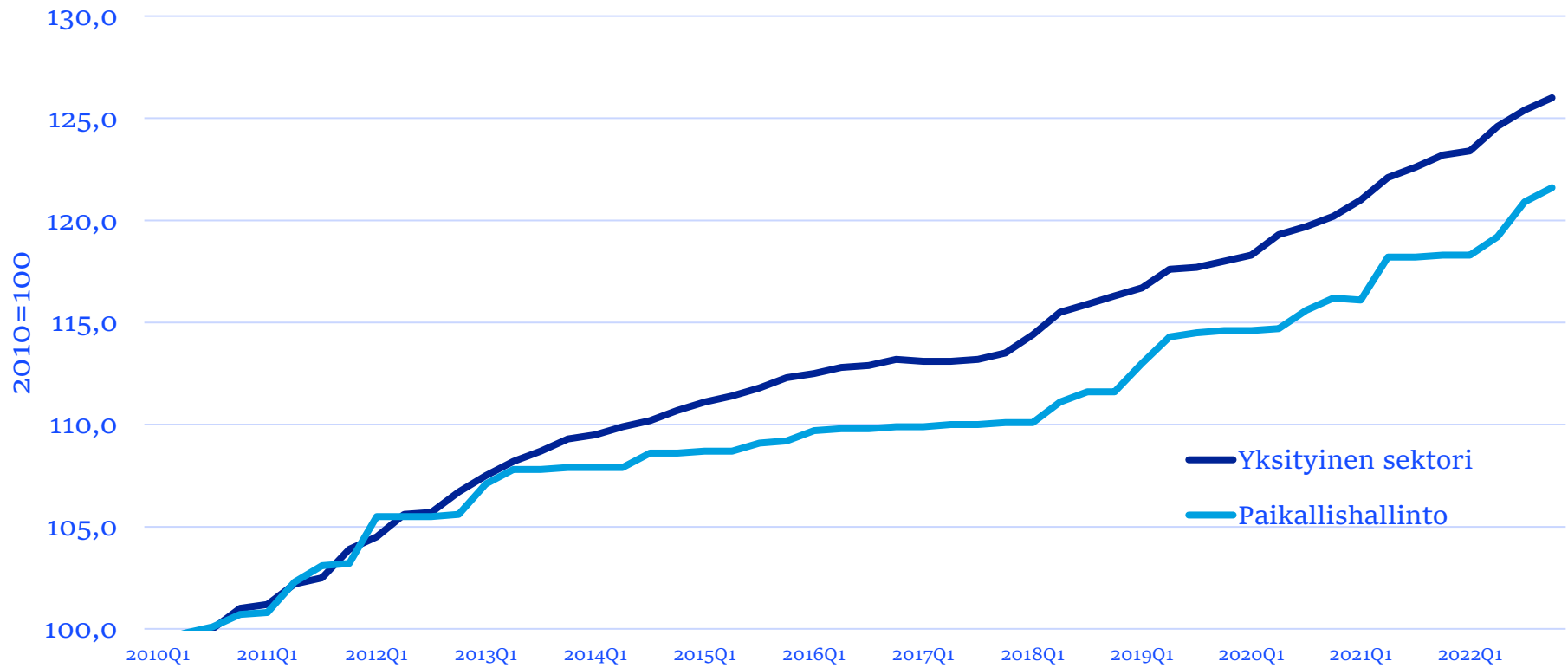

Lähde: Tilastokeskus

OAJ

Ammatin pääluokan mukaan vakioitu säännöllisen ansion indeksi 2010 - 2022

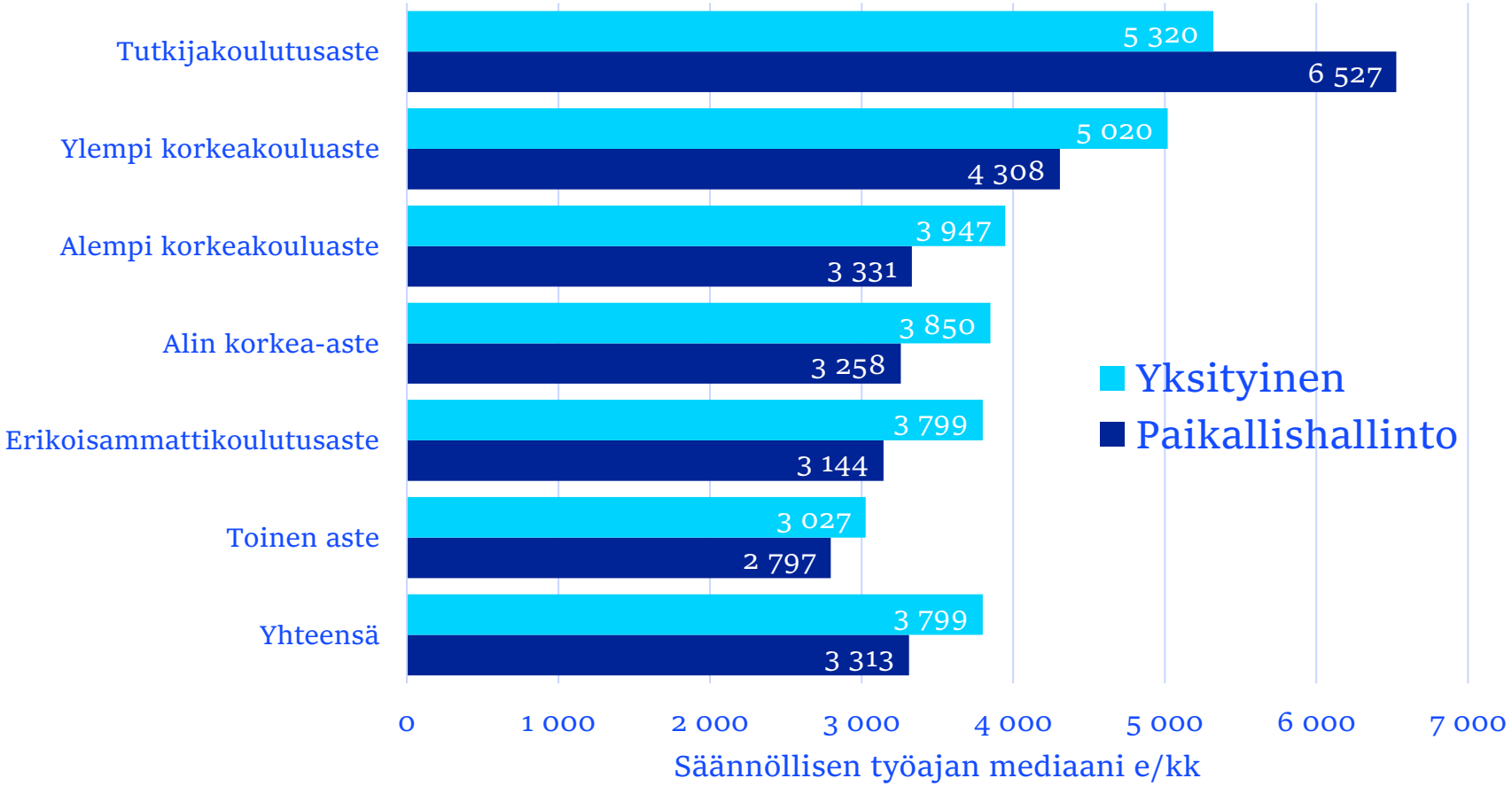
Ammattirakenteen muutosten vaikutus eliminoitu ansiokehityksessä

Lähde: Tilastokeskus

OAJ

Säännöllisen työajan ansiot 2023 yksityisellä ja kuntasektorilla koulutusasteen mukaan

Lähde: Tilastokeskus

OAJ

OAJ

Tutustu ja seuraa: oaj.fi opettaja.fi @oajry